

REN RILLE- NOSTALGI

BOG: "alt om VINYL" er sprængfyldt med viden om lp'erne. Mastering, skæring og presning, men samtidig fuld af overraskende anekdoter

Dyk ned i rillerne

Bogen **"alt om VINYL"** fortæller både lp'ens historie op til vore dage og er samtidig fyldt med anekdoter om det analoge format. Om pladen, som på et tidspunkt blev erklæret stendød, men alligevel overlevede. Det er ren rillenostalg

VINYLB OG

Søren Genefke: "alt om VINYL"
★★★★☆

Viggo, Stig og mig selv. Tre venner, som spiller vinylplader en vinteraften. Lp'er hedder det også eller på engelsk long playing records. Det går på skift at vælge band og nummer, og på stuens gulv nær grammofofonen står album ved siden af album.

Klar til at lade rillerne komme under pick-up-nålen.

Her er Rolling Stones, David Bowie, Lou Reed, Frank Zappa, John Hiatt og Doors, her er blues og sangskrivere som Leonard Cohen, Bob Dylan og Joni Mitchell. På skift får vi tre venner lov til at spille et nummer eller to, og kort begrunde hvorfor.

Her bliver lyttet og kommenteret, inden den næste i rækken finder en plade og lægger den på. I vennernes glas er der noget rart ravfarvet, skotsk landvin - eller som det også hedder whisky.

Du nipper og får noget at vide om musikken, du ikke vidste før. Her og nu i mundtlig form af en fan, og det var før, Google begyndte at slette kunsten at have en opdateret paratviden.

Sådan var det engang, før cd'en, streaming, Spotify og alverdens musiktjenester for alvor ændrede vor måde at lytte til musik på. Der blev spillet lp'er, når vennerne var på besøg.

Sådan var det for mig og mange flere, der var og er vildt optaget af rytmisk musik. Du ved - rock, folk, blues, jazz og alt det længe ude, du ikke lige kunne klæbe en genre på.

NU ER DER kommet en bog "alt om VINYL", der hylder det analoge format, og fortæller historien om, hvordan vinylpladen blev opfundet. Hvad den kan, og hvad den har betydet. Storhedstiden fra 50-erne til pænt ind i 80'erne. Dengang da det japanske elektronikfirma Sonys opfindelse af den lille sølvskinnende plasticplade, compact disc, helt fri for baggrundsstøj og knitren, hurtigt ændrede alting.

Cd'en gik sin sejrsgang, og samtidigt fik vi

computere og kunne brænde vore egne kopier, så det ikke længere var nødvendigt at købe musik i butikkerne.

Musikken blev rippet, og én efter én måtte pladefabrikker over hele verden lukke. Og pladebutikker lukkede i samme tempo.

Lp'erne kom i små oplag og blev en luksus forbeholdt et mindretal af dedikerede samlere.

Alligevel overlevede lp'erne. Også fordi lp'en stadigvæk var de professionelle dj's foretrukne format. Den direkte håndtering gør, at du hurtigt kan finde et bestemt sted på pladen - der er en hel millimeter mellem hvert musiknummer - og sænke nålen. Og så kan du scratche ved hurtigt at dreje pladen frem og tilbage med små bevægelser.

Så elektronisk musik og hip-hop spillet af dj's koden rundt var med til at sikre vinylpladens overlevelse.

OG NU ER vinylen tilbage. Cd'en har tabt kampen til streaming og download, og samtidig har en ny generation taget pladerne til sig, som det dominerende fysiske format. I 2016 viste salgstal fra Storbritannien, at salget af plader for første gang havde overhalet digitale downloads, og i Danmark blev den første plade i over 30 år samtidig presset.

På Nordsø Records - nemlig Benjamin Koppel og Joe Lovanos "The Mezzo Sax Encounter". Men også de nye unge rockgrupper får deres udgivelser presset i vinyl. Ofte i begrænsede og nummererede oplag.

Men er lp'erne så ikke stadigvæk og udelukkende en sag for nørdede samlere?

Nej, mener vinylbogens forfatter og dokumenterer det med en række interviews med musikelskende pladesamlere.

- Vinyl er bare noget andet end cd'er. Jeg køber dem ikke mere. Der er noget ved at sidde med et album i stort format. Det er charmerende, og jeg er fan af den varme lyd, og at man kan høre flere detaljer.

Sådan siger Sandra Angelika, 27 år, som købte sin første plade, 11 år gammel, et år før hun fik sin første pladespiller.

DET ER BÅDE et ritual og afslapning at sæt-

Coverkunsten får langt bedre plads på 30x30 cm. Her midteropslaget til Chuck Berry (1926-2017) med fine sort-hvide fotos og en længere oplysende artikel om guitaristen og sangskriveren. "Af alle de tidlige rock & roll kunstnere, har ingen været vigtigere for udviklingen af musikken end Chuck Berry", lød det i mindeordene efter hans død.

Foto: Michael Koch

te en plade på, og coverkunsten får bedre plads. Det er en helt anden fornemmelse at sidde med 180 gram vinyl, 30 centimeter i

diameter, mellem hænderne og fordybe sig i pladecoverets oplysninger om musikere, studie og tænk: Ofte følger der også tekst-

Labelen midt på Berry-pladen. Her kan du finde en række oplysninger om produktionsland, pladeselskab og meget mere. Og ja hvilke numre, der er på siden - her bl.a. klassikeren "Sweet Little Sixteen".
Foto: Michael Koch

Heine Andersen, nordjysk pladesamler, har stået for de årlige pladebørser i Aalborg. Han er selvfølgelig med i bogen.

De nye unge danske musikere udgiver også deres musik på vinyl. Her electronicamusikeren Ane Østergårds lp "Anish Music Caravan". Ane hedder Band Ane, når hun er ude at spille og er iøvrigt bosiddende i Rebild. Foto: Michael Koch

hæfte med.

Bogen er også sprængfyldt med lærd viden om lp'erne. Hvad coveret fortæller, katalognumre, matricer, presserier og pladeselskaber. Det er sjovt at dykke ned i - for alle de faktuelle oplysninger er også forsynet med sære, spøjse og overraskende småhistorier.

Skæremestrene - dem som overfører masterbåndet, altså studieindspilningen til vinyl, har selvfølgelig også fået deres helt eget kapitel. En af dem var og er den stadigvæk aktive Bob Ludwig., født 1945. I 1969 fik han til opgave at give rockgruppen Led Zeppelins andet album, "Led Zeppelin II", en fyldig og bombastisk lyd. Ludwig skar pladen højt - så højt viste det sig, at lyden kunne få nålen til at hoppe ud af rillen. Især på billige pladespillere.

En af dem, som oplevede det, var Ahmed Ertegunns datter. Ertegun var ejer af Atlantic Records, som udgav Led Zeppelin i USA, og han blev så rasende, at han fik produktionen stoppet og fil lavet en ny master, som i dag er den mest udbredte.

Det har selvfølgelig gjort Ludwigs "hot-mix" til et eftertragtet samlingsobjekt blandt hi-fi-entusiaster og samlere.

Bogen er en lang hyldest til og undersø-

gelse af den sorte vinylplades magi, og det helt unikke ved datidens indspilningssituation.

MED DEN DIGITALE teknologi, der benyttes i studierne i dag, kan man rette det hele. Man kan få folk til at lyde, som om de faktisk kan spille og synge - ved hjælp af teknologi. Det kunne man ikke på samme måde før i tiden. Det, man optog i studiet, var det der kom med på pladen. Optagelserne skulle sidde lige i skabet, og det gav ægthed.

Man skal kunne sit fag. Som musiker skal man kunne spille og synge.

Sådan lyder forsvarstalen for de gamle plader i kortform.

Og det kan jo godt give én lidt at tænke på. I en verden hvor autotune, playback og forhåndsindspillet materiale, koreograferet show, lys og gimmicks faktisk spærrer for det, som musik i virkeligheden drejer sig om:

Ved hjælp af toner at skabe indre billeder og forløse følelser og stemninger. Altså ægte håndspillet musik - skabt i nuet.

BOGEN ER FYLDT med megen nostalgi og nørdet viden, men har du selv en pladesamling, er udgivelsen her bestemt værd at for-

dybe sig i. Eller kan lokke én til at begynde at købe plader.

Vidste du for eksempel, at der er plads til ca. 24 minutters musik på en lp-side, afspillet med 33 1/3 omdrejninger i minuttet.

Pladerillen er 516,5 meter lang, og pick-uppen rejser således 1,033 km, hver gang den afspiller en hel plade. En hel kilometers musik!

Du kan savne et stikordsregister, men til gengæld er indholdsfortegnelsen tilpas detaljeret til, at det skulle være muligt at finde ind til lige det emne, du søger oplysninger om.

Så her kan du følge processen - hvordan musik i form af presset vinylgranulat bliver til lp. Det her er en bog, som er rar at have ved hånden for vinylentusiaster, og giver gevaldigt lyst til at få pladespilleren til at snurre. Igen og igen.

Vinyl er nu noget særligt. Og en særlig måde at lytte til musik på.

Bent Stenbakken

bent.stenbakken@nordjyske.dk

■ Søren Genefke: "Alt om vinyl". 280 sider, 359 kr., Byens Forlag.